

Artturi Karjalainen

- opettaja, nuorisoseura-aktiivi, kotiseutuharrastaja, pidetty puhuja ja esitelmöitsijä

Artturi Karjalaisen synnyinmaisemat sijaitsivat Paltamon Melalahden Vaarankylän Vehmasmäellä, josta avautuivat maisemat Oulujärvelle.

Kuva Vehmasmäen albumista

Artturi
Karjalainen.

Kuva
vasemmalla
Onnenmättään
albumista

Kuva oikealla
Pyykkölän
albumista.

Kalle Aataminpoika Karjalainen 24.01.1873-20.03.1948 avioitui Selma Vilhelmintytär Moilasen (s. Melalahden Kotilassa) 21.01.1875-17.08.1928 kanssa ja asettuivat asumaan Kallen kotitalalle Paltamon Melalahden Vaarankylän Vehmasmäkeen. He rakensivat uuden rakennuksen 1800-1900 lukujen vaihteessa. Kalle toimi vireästi nuorisoseurassa. Hän oli seuran perustajajäsen, johtokunnassa vuosina 1910-11-14-19. Kunniajäsen vuodesta 1940.

Kalle ja Selma Karjalaisen 13 lapsen katraan neljäntenä syntyi Jussi Artturi 27.01.1901 – 26.11.1988.

Hän aloitti kansakoulun vuonna 1909 Melalahdessa. Kyvykkäänä poikana hän opiskeli käyden Suomen Nuoriso-opiston ja Oriveden kansankorkeakoulun. Vuonna 1928 hän aloitti Kajaanin seminaarin ja valmistui kansakoulun opettajaksi vuonna 1933. Samana vuonna hän aloitti opettajan virassa Vuolijoen Saaresmäessä ja toimi siellä yhdeksän vuotta aina vuoteen 1942. Sota-aikana, vuonna 1942 hän siirtyi Kontiomäkeen opettajaksi ja oli virassa 23 vuotta siirtyen eläkkeelle vuonna 1965.

Opettajantyötään enemmän Artturi tuli tunnetuksi aatteellisista ja kotiseutuhistoriallisista harrastuksistaan. Hän laati kotiseutuhistoriasta lukuisia esitelmiä ja artikkeleita ja julkaisi muun muassa Kainuun Sanomissa useaosaisen sarjan entisistä elintavoista. Myös Ylen elävästä arkistosta löytyy Artturin ääni.

Artturi Karjalainen muistetaan Kainuun nuorisoseuraliikkeen kantavana voimana. Hän oli kysytty puhuja nuorisoseurojen juhlatilaisuuksissa ja myös muissa tilaisuuksissa. Hän oli selkeäsanainen ja hänellä oli hyvä huumorintaju. (Tiedot muistiinmerkinnyt Seppo Karjalainen).

Artturi osallistui kunnalliselämään ollen jo Vuolijoella valtuustossa. Paltamoon muutettuaan hän oli myös Paltamon kunnanvaltuustossa.

Vuonna 1956 Artturi Karjalainen oli Urho Kekkosen valitsijamiehenä silloin, kun Kekkonen ensimmäisen kerran valittiin tasavallan presidentiksi.

Artturi avioitui Katri Sofia Moilasen 26.10.1907 – 23.09.1940 kanssa. Heille syntyivät lapset: Anja Helkky s. 1932 (oli avioliitossa kirjailija Mauri Aukusti Sariolan s. 25.11.1924 kanssa), Aarre Kalervo s. 1935. Leskeksi jäätyään Artturi solmi avioliiton Toini Estrid Hormilan 21.11.1911 – 27.03.2001 kanssa. Heille syntyivät lapset: Jorma Artturi s. 1943 ja Jouko Juhani s. 1945.

Lehtileike Kainuun Sanomat 26.4.1967, M.E.Mäki; Muistoja Kainuun nuorisoseuroista:

”Artturi Karjalaisen ollessa 8-vuotias perustettiin Melalahteen nuorisoseura. Eräs sen perustajista oli hänen isänsä (Vehmasmäen Kalle Karjalainen) ja seuran tilaisuuksia pidettiin sekä Karjalaisen kotona että naapurustossa. Kansakouluiässä alkoi Artturi ottaa osaa toimintaan kirjoittaen seuralehteen ja kopioiden näyttelijöille näytelmän osia, koska kirjoja oli vain yksi kappale. Pyrkijälehteä lukien hän sai kosketuksen yleiseenkin nuorisoseuraliikkeeseen. Hänet valittiin 17-vuotiaana Vaarankylän nuorisoseuran esimieheksi ja se kannusti häntä yhä enemmän

syventymään nuorisoseura-asioihin. Hänet valittiin 21-vuotiaana nuorisoseuran keskusseuran johtokunnan jäseneksi ja seuraavana vuonna nuorisoseuratyön neuvojaksi.

Artturi oli erittäin innostunut nuorisoseurojen opintokerhojen kannattaja. Opintokerhoissa harjoiteltiin mm. kokoustekniikkaa, esiintymistaitoja ja opiskeltiin yleishyödyllisiä kirjoja. Hän katsoi, että juuri siten saadaan pieniinkin kyliin nuorille ”kehittävää ja suojelevaa toimintaa.”

Artturi oli nuorisoseuran kantavia voimia Vaarankylässä. Nuorisoseuran vuosikertomuksessa vuodelta 1918 mainitaan Karjalainen Juho Vehmasmäestä, joka 17-vuotiaana valittiin seuran esimieheksi seuran esimiehen Yrjö Leinosen ja varaesimies Heikki Tervosen lähdettyä Suomen vapaustaisteluun.

Kainuussa Artturi Karjalainen oli Nuorisoseurojen opintokerhotyön uranuurtaja perustaen vuonna 1924 Kainuun Nuorisoseuran keskusseuraan opintokerhojärjestön. Hän toimi useita vuosikymmeniä Kainuun nuorisoseurojen keskusseuran puheenjohtajana. Hän toimi Kainuun nuorisoseurojen Keskusseuran sihteerinä ja oli johtokunnan jäsen. Hänet tunnettiin maakunnan eri puolilla luennoitsijana, esitelmöitsijänä ja puhujana.

Vuonna 1926 Vaarankylän nuorisoseura johto, Artturi takana oikealla.

Vaarankylän opintokerholaisia. Artturi oikealla

istumassa. Kuva Mäkipellon albumista.

Äitienpäiväohjelman suorittajia Vaarankylän Nuorisoseurantalolla. Kuva Mäkipellon albumista.

Vaarankyläläisiä nuorisoseuralaisia Mieslahdella vuonna 1930. Vasemmalta Artturi Karjalainen, Ilmari Leinonen, Jaakko Väisänen, Heikkinen, Arne Heikkinen. Keskellä nimeämätön ja Sofia Leinonen. Edessä Tervonen, Lukki Tervonen, Karjalainen ja Heikkinen. Kuva Mäkipellon albumista.

Johtajaopettaja Jussi Artturi Karjalainen 27. 1. Paltamon Kontiomäellä. Opettaja Karjalainen on syntynyt Paltamon Melalahden Vaarankylässä maanviljelijän poikana. Hän on opiskellut Suomen Nuorisopistossa ja Oriveden kansankorkeakoulussa ja valmistunut kansakoulunopettajaksi Kajaanin seminaarista v. 1933. Toimittuaan opettajana ensin Vuolijoen Saaresmäessä vuoteen 1942 hän tällöin siirtyi Kontiomäen kansakouluun, jossa edelleen toimii johtajaopettajana.

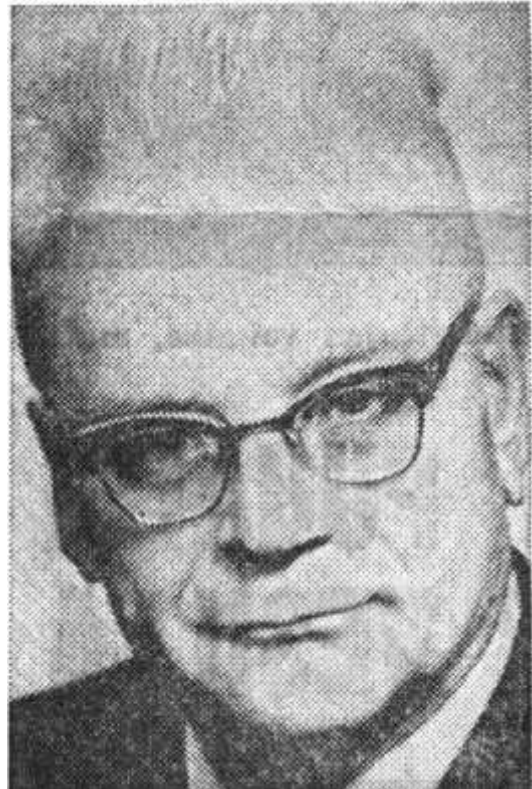
Opettaja Karjalaisen harrastustoiminnassa on ensi sijalla ollut nuorisoseuratyö. V. 1924 tuli hän mukaan toimien vuoteen 1933 Kainuun Nuorisoseurojen Keskusseuran sihteerinä. Johtokuntaan hän on kuulunut koko ajan, vuodesta 1939 lähtien keskusseuran esimiehenä. Hän on kehittänyt Kainuussa erityisesti nuorisoseurojen opintokerhotoimintaa. Nuorison kasvattajan ominaisuudessaan hän on maakunnan eri puolilla erittäin tunnettu luennoitsija, esitelmätsija ja puhuja. Suurista ansioistaan nuorison kasvattajana hän on saanut mm. kultaisen nuorisoseuramerkin v. 1956, samoin opintokerhotoiminnan ansiomerkin.

Maalaisliiton toimintaan ja samalla kunnalliselämään opettaja Karjalainen on osallistunut monin tavoin. Opettajaksi valmistuttuaan hän tuli Vuolijoen kunnanvaltuustoon, jossa hän oli vv. 1936—42 paikkakunnalta poismuuttoonsa saakka. Niinikään hän oli jäsenenä silloisessa kunnallislautakunnassa ja muissakin kunnallisissa lautakunnissa. Siirtoväen huoltojohtajana, Vapaan huollon johtajana ja työvoimapäällikkönä hän toimi Vuolijoella sotien aikana.

Tultuaan Kontiomäen koulun opettajaksi hän oli useita vaalikausia Paltamon valtuustossa. Kansakoululautakuntaan hän on kuulunut v. 1946 alkaen, aluksi kolme vuotta sihteerinä ja sen jälkeen puheenjohtajana. Vuonna 1956 hän oli tasavallan presidentin valitsijamiehenä sekä v. 1958 kansanedustajaehdokkaana. Puhujana ja luennoitsijana hän on monin tavoin muulloinkin kuin näinä aikoina osallistunut maalaisliittotyöhön, mm. jo v. 1936 presidentinvaalien aikana.

Johtajaopettaja Karjalaisen harrastuksiin kuuluu nuorisoseura- ja opintokerhotoiminnan ohella myös Kainuun kotiseutuhistorian tutkiminen, miltä alalta hän myös on laatinut lukuisia esitelmiä ja artikkeleita.

60v haastattelu Kainuun Sanomissa vuonna 1961

Ennen ei älytty purnata

— Olin minä pöljä kun en älynnyt purnata, vaan tottelin nöyrästi vanhempiani, sanoo eläkkeellä oleva koulunjohtaja Artturi Karjalainen lapsuuttaan muistellessaan. — Silloin olisi totisesti ollut aihetta tyytymättömyyteen, sillä olin nääntyä kovaan työhön, maalaistaloissa lapsilta vaadittiin osallistumista kaikkiin töihin 10-vuotiaasta lähtien. Siihen aikaan lapset eivät osanneet vaatia oikeuksiaan, vaan tottelivat nöyrästi annettuja käskyjä. Artturi Karjalainen muisteli, miten raskaita olivat 10-tuntiset työpäivät, jotka alkoivat jo 5—6 aikaan aamulla ja päättyivät illalla kello 20—21.

— Minusta tuntuu, että kun lapsi raskaissa töissä väsyi näännyksiin, sitä ei saanut nukkumalakaan takaisin. Aloin voimistua sen jälkeen, kun menin opiskelemaan ja pääsin helpommalle, sanoi koulunjohtaja Karjalainen. Hän totesi, että kehitys on kuitenkin hyvään suuntaan ja nuoret ovat nyt ainakin yhtä hyviä ja jopa parempia kuin aikaisemmin. Nuoret saavat nyt enemmän oppia ja ovat kehittyneempiä kuin ennen. He osaavat vaatia ja arvostella epäkohtia.

Koulunjohtaja Artturi Karjalainen viettää huomenna 70-vuotissyntymäpäiväänsä Paltamon Kontiomäessä. Hän on syntynyt 27.1.1901 Paltamon Mieslahdessa. Hän on kasvattanut kotipitäjäänsä nuoria kansakoulunopettajana sekä koko Kainuun nuoria nuorisoseuraliikkeessä opintokerhojen alullepanijana ja ohjaajana ja on ollut mukana kunnallisissa luottamustoimissa, valtuutettuna ja kunnallislautakunnassa sekä monissa muissa tehtävissä.

Kun Artturi Karjalainen lähti kotikylältään etsimään omaa paikkaansa tässä yhteiskunnassa, hän kävi ensin nuoriso-opiston

ja valmistui vapaaseen kasvatustyöhön. V. 1924 hän perusti Kainuun nuorisoseuran keskusseuran opintokerhojärjestön, joka kattoi koko Kainuun. Ennen sotia Kainuussa toimi 100 opintokerhoa, joissa opiskeltiin erilaisia yhteiskunnallisia aineita. Opintokerhoihin osallistui noin 2.000 kainuulaista nuorta — Sota tuhosi nuorisoseuraliikkeen, eikä se enää ole päässyt nousemaan, sanoo Karjalainen. Nuorisoseuraliikkeen hyvinä vuosina sen piirissä tehtiin paljon arvokasta työtä, sillä siihen aikaan maaseudun nuorisolla ei ollut mahdollisuuksia opiskeluun kansakoulun jälkeen. Eteenpäin pytkivät nuoret osallistuivat opintokerhoihin ja Mieslahti oli aluksi toiminnan keskuspaikka. Mieslahti oli muutenkin koko Kainuun suosittu kokoontumispaikka. Mieslahdessa nuorisoseuran talolla pidettiin maakunnallisia kokouksia ja neuvottelutillaisuuksia ja juhlia.

Nuorisoseuran johdossa ollessaan Artturi Karjalainen hakeutui Kajaanin seminaariin ja valmistui kansakoulunopettajaksi. Hän toimi opettajana aluksi yhdeksän vuotta Vuolijoen Saaresmäessä sekä viimeiset 32 vuotta Kontiomäen kansakoulun johtajana.

— Poliitikkaankin minut yritettiin vetää mukaan, mutta en ole milloinkaan tuntenut sitä omaksi alakseni, sanoo Artturi Karjalainen. Hän oli presidentin valitsijamiehenä silloin kun presidentti Kekkonen valittiin ensimmäisen kerran presidentiksi. Kansanedustajaehdokkaana hän oli v. 1958 vaaleissa, mutta ei tullut valituksi, mistä kertoi olleensa hyvin kiitollinen. — Sillä minusta ei olisi ollut poliitikantekijäksi, sillä en omaa väittelytaitoa, enkä pysty "haukkumaan" vastapelu-reita, sanoo Karjalainen. —er.

70v haastattelu
Kainuun
Sanomissa 1971

80v haastattelu Kainuun Sanomissa
vuonna 1981

Artturi Karjalaisen
kaksi ihannetta:

Urho Kekkonen nuorisoseura-aate

Opettaja Artturi Karjalaisella on Kontiomäessä ollut elämänsä kaksinäköistä ihannetta: nuorisoseura-aate ja Urho Kekkonen. Molempien eteen hän on antanut merkittävän työpanoksen Kainuussa.

Tuistaina 80 vuotta täyttävä Karjalainen oli Urho Kekkosen valitsijamihehenä silloin kun tämä vuonna 1956 valittiin ensimmäisen kerran tasavallan presidentiksi. Nuorisoseuratyöhön hän tuli jo 20-luvulla ja jatkoi 60-luvulle saakka.

"Yleensä olen ollut nuorisoseuramies, mutta kyllähän ne saivat minut vedetyksi myös politiikkaan. Se ei kuitenkaan tuntunut oikein minun luonnolleni sopivan. Poliitikassa pitää hyökätä vastustajaa vastaan ja minusta ei ole koskaan ollut väittelijäksi", Karjalainen perustelee harrastuksensa valin-

"Kekkosen merkitys on ollut Kainuulle suuri. Olen ihailnut Kekkosta mm. siksi, että hän on pitänyt niin hyvää huolta Kainuusta ja pitänyt tätä kotiseutunään."

Voisiko Kekkonen jatkaa presidenttinä vielä nykyisen kautensa jälkeenkin?

"Onhan hän ollut voimakasrakenteinen nuoruudestaan saakka. Jos hänen nykyinen kuntonsa säilyy vielä edelleen, niin mikäs siinä."

Kysymykseen, onko nykyisissä poliitikoissa Kekkosen ve-roista seuraajaa, Karjalainen vastaa "enpä tiedä" vähän siihen sävyyn, että asiaa sopii epäillä.

**Nyky aika huono
nuorisoseuroille**

Kekkosen puolesta tehty vaalilyö sujui kuitenkin Kainuussa rauhallisesti jo vuonna 1956:n vaalien alla.

"Oli hyvin miellyttävää kiertää puhumassa Kekkosen puolesta. Missään ei syntynyt keskustelua Kekkosta vastaan. Joukossa saattoi tietysti olla vastustajakin, mutta he eivät viitsineet suutaan avata."

"Kekkonenhan kiersi täällä itsekin aika paljon ja minä olin useissa tilaisuuksissa kuuntelemassa, miten sitä pitää puhua."

Yhdestä tilaisuudesta Karjalaisen mieleen muistuu huvittava tapaus.

"Sotkamon Naapurivaaran seuraintalo oli tullut tupaten täyteen Kekkosen kuulijoita. Talo oli täynnä ulko-ovia myöten ja kaikki ovet olivat selälään. Kesken kaiken puheensa lomassa Kekkonen sanoi: "Pankaapa niitä ovia vähän pienemmälle. Niin käy veto, että tukka heiluu". Karjalainen muisteli leppoisaa vaalitunnelmaa.

"Pitänyt hyvää huolta Kainuusta"

Karjalainen sanoo ihailleensa ja kunnjoittaneensa Kekkosta siitä saakka kun oppi tämän nuorena ylioppilaana tunte-

Useita vuosikymmeniä Kainuun Nuorisoseurojen Keskus-seuran puheenjohtajana toiminut Karjalainen murehtii nuorisoseurojen nykyistä tilaa Kainuussa ja muuallakin.

"Nuorisoseurahenki on taantunut. Osaltaan siihen on vaikuttanut maaltapako ja osaltaan muutenkin tämä nykyaika. Nykyiselle nuorisolle tarjotaan kaikki valmiina, huvitkin. On radiot, televisiot ja kauuttimet. Aikaisemmin ei ollut ja huvit-laisuudet piti itse järjestää."

Ajan muuttuminen antaa Karjalaisen mielestä entistä suuremman haasteen nuorisoseurojen vetäjille.

"Kyllä he ovat yrittäneet ja aina välillä on ollut sellaisia virkeämpiä pyrähdyksiä."

Karjalaisen itsensä lähellä nuorisoseuroissa on ollut etenkin kansanvalistus, opintokerhotyö, josta Kainuu tuli aikoinaan tunnetuksi koko maassa.

"Opintokerho työ oli helppoa pienillä syrjäkylilläkin. Opintokerhoon tarvittiin vain 12 jäsentä, millä se pystyi toimimaan ja saamaan valtionavun."

Artturi Karjalainen on syntynyt 27. 1. 1901 Paltamon Melalahdessa. Opettajaksi valmistuttuaan vuonna 1933 hän on toiminut tässä tehtävässä ensin Vuolijoen ja sen jälkeen eläkeikänsä saakka Kontiomäessä. (pv)

Artturi ja Taimi Karjalainen Keskitalon
Antti Karjalaisen haudalla

Vuonna 1970. Artturi ja Toini-rouva käymässä Artturin sisaren Alma Karjalaisen luona Melalahden Vaarankylän Vehmasmäessä.

Artturi Karjalaisen hauta Paltamon hautausmaalla. Kuva Terttu Väisänen.